

Vogelringstation Schiermonnikoog

Verslag activiteiten 2023
voor CCWO

Verslag veldwerk 2023

Inleiding

In 2023 zijn de activiteiten van het Vogelringstation Schiermonnikoog in de onderzoeksopzet voortgezet:

1. Tussen eind juli en eind november is voor de langlopende monitoring van de najaarstrek op de ringbaan in het Groene Glop vrijwel dagelijks gevangen.
2. In het voorjaar is in het kader van het Constant Effort Site (CES) project van het Vogeltrekstation gevangen op de ringbaan in het Groene Glop om meer inzicht te krijgen in de lokale broedvogel populatie.

Voorjaarsonderzoek

Sinds 2005 worden ook in het voorjaar vogels gevangen in het Groene Glop. Het doel van deze vangsten is om meer te weten te komen over de lokale broedvogels: hoe plaatstrouw zijn deze vogels en tot hoelang verblijven ze in het najaar in het Groene Glop. Aanvullend kunnen deze gegevens op de lange duur inzicht geven over jaarlijkse fluctuaties in overleving en broedsucces. Er wordt sinds 2012 gewerkt volgens het CES-protocol van het Vogeltrekstation waarbij getracht wordt om met een regelmatige tussenpoos van 1-2 weken te vangen. Om de broedvogels en hun jongen te ontzien wordt maar gedurende een beperkt deel van de dag gevangen en wordt de vanginspanning over het gebied verspreid

Voor de meeste soorten verliep het broedseizoen voorspoedig.

Najaarsvangsten Groene Glop

Het onderzoek in het najaar in het Groene Glop maakt deel uit van een langjarig monitoringonderzoek.

In 2023 zijn in totaal 8.419 vogels gevangen. Hiervan zijn er 6.630 geringd, 1.766 betreffen eigen ringcontroles, 16 zijn controles van elders in Nederland geringde vogels en 7 zijn controles van buitenlandse ringen.

Op 20 juli is begonnen met het opbouwen van de vangbaan en vanaf 25 juli is vrijwel dagelijks gevangen. De eerste vogel was een juveniele Winterkoning. Een Merel was de laatste najaarsvangst van 2023.

Een overzicht van de ringvangsten in het Groene Glop staat in appendix 1.

Vermeldenswaardig waren dit jaar de vangsten van een Sperwergrasmus en een Siberische Braamsluiper.

Daarnaast was er sprake van een influx van Grote Barmsijzen in Nederland. Hiervan kregen we ook een staartje mee met een vangst van bijna 400 exemplaren in een paar dagen tijd.

Samenwerking andere onderzoekers

Voor de WUR zijn ook dit jaar weer teken afgenomen van vogels in het kader van onderzoek naar de verspreiding van de ziekte van Lyme.

Voor de EUR zijn zoönose-monsters afgenomen van een aantal adulte trans Sahara trekkende vogels ten behoeve van onderzoek naar voorkomen en verspreiding van usutu bij voornamelijk lijsters en het western nijlvirus.

Verder wordt geparticipeerd in het monitoringsonderzoek naar hoog-pathogene vogelgriep (HPAI). Bij een groot aantal vogels zijn hiervoor monsters verzameld.

Educatie

In samenwerking met het Informatiecentrum Het Baken worden tijdens de najaarstrek iedere zondag- en woensdagmiddag excursies gegeven. In het Groene Glop is voorlichting gegeven aan belangstellende toeristen, de scholen op Schiermonnikoog zelf, leden van jeugdbonden en vogelwerkgroepen en andere passanten over de vogeltrek en het belang van Schiermonnikoog voor de trekvogels (tabel 1).

Tabel 1. Aantal excursiedeelnemers in het Groene Glop in de jaren 2007-2023.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2022	2023
via Het Baken															
volwassenen	124	234	189	275	196	209	185	179	222	175	164	210	190	222	243
kinderen	16	51	3	45	35	46	58	37	36	51	67	44	50	41	33
overige groepen	> 48	> 15	> 49	> 125	> 130	> 90	> 50	>107	> 99	> 55	>90	60	±60	25	±50

Vooruitblik op seizoen 2023

Het monitoringonderzoek zal ongewijzigd worden voortgezet.

Onze activiteiten zijn te volgen in het dagelijks bijgehouden logboek op www.vogelringschier.nl.

Appendix 1. Overzicht van alle nieuw-geringde vogels in het Groene Glop 2013 – 2023

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Appelvink	1							5	2		
Baardman	1						2	1			
barmsijs sp.	1					1					3
Beflijster			1		1		2	4	1		1
Bladkoning	5	12	44	17	14	15	20	29	3	13	1
Blauwborst	8	12	14	6	2	4	13	17	15	5	4
Blauwborst ssp <i>cyanecula</i> (Witsterblauwborst)		3	2	2	4	1	3	1		2	1
Blauwstaart					1		1	1			
Blauwe Kiekendief											
Blauwe Reiger									1		
Boerenzwaluw	10	21	21	43	28	133	221	119	206	69	96
Bokje				2			2		1		
Bonte Vliegenvanger	14	23	14	27	5	38	52	20	49	53	21
Boomkruiper	5	1	12	7	4	6	6	4	2	9	9
Boompieper	5	5	3	4	2	5	3	9	8	9	3
Bosgors	1										
Bosrietzanger	2	3	5	2	4	7	15	6	3		2
Braamsluiper	22	41	32	24	30	28	13	17	28	15	24
Bruine Boszanger									1		
Buidelmees											
Buizerd	3	3		5	2	10	2	2	1		
Draaihals		1	2				1			1	
Dwerggors		1			2		1		2		2
Ekster									2		
Europese Kanarie							1				
Fazant		1					1	1			1
Fitis	489	542	307	588	396	434	411	491	784	734	472
Fluiter		3	2			1	3	2		4	1
Frater							5				
Gaai											
Geelgors		1		1		2					
Gekraagde Roodstaart	45	50	35	44	30	20	30	30	56	30	23
Gele Kwikstaart			1		1						
Gierzwaluw							1				
Goudhaan	28	318	677	451	82	160	1313	685	35	98	674
Goudplevier						1				1	6

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Goudvink								1	3		
Goudvink ssp <i>pyrrhula</i> (Grote Goudvink)			1					2			
Grasmus	31	61	35	45	36	47	30	38	43	28	35
Graspieper	1	1	3	12	5	14	8	8	9	2	15
Grauwe Fitis											
Grauwe Vliegenvanger	25	49	20	8	25	35	34	24	38	50	25
Groenlandse Tapuit							1				
Groenling	15	21	11	31	27	24	18	16	13	4	7
Grote Barmsijs	6	1		5	218	21			1	1	391
Grote Bonte Specht	15	6	8	5	14	9	14	12	14	18	13
Grote Gele Kwikstaart					2	2	7	2	2	2	4
Grote Lijster				2		2					
Havik	1		2			1				1	1
Heggenmus	175	102	218	273	82	76	75	396	64	96	61
Holenduif										1	
Houtduif	3	7	8	6	19	5	11	3	4	2	1
Houtsnip	8	9	7	26	10	17	26	24	23	44	20
Huismus		5	55	3	1	4	5	2		3	3
Huiszwaluw							5	1	3		1
IJsvogel		1	2	5	6			5			5
Kauw	3		2								
Keep	39	22	40	16	58	75	60	37	21	27	14
Kerkuil		2	2	6	1		1	1	1	1	1
Klapekster											
Kleine Alk											
Kleine Barmsijs	33	49	66	108	126	42	8	75	17	35	13
Kleine Bonte Specht											
Kleine Karekiet	31	52	33	39	46	49	63	46	41	45	34
Kleine Mantelmeeuw											
Kleine Vliegenvanger	1										
Kneu			1	5	14	13	5	3	4	4	6
Koekoek	3	3	1	3		2		1	1	1	
Koolmees	120	210	89	120	98	68	89	68	97	104	70
Koperwiek	187	105	358	150	294	180	544	521	442	318	654
Kramsvogel	4	1	5	5	2	3	6	9	2	5	12
Kruisbek											
Merel	633	314	737	541	670	341	298	697	952	505	355
Mirtezanger							1				
Nachtegaal	3	1	3	1	2	2	3	3	2	1	1
Noordse Nachtegaal											
Oeverzwaluw	1				1	2	14	6	96	38	9
Paapje	1	1	3	3	6	4	5		2	2	
Pallas' Boszanger	1		1	1							
Pimpelmees	117	199	105	106	176	115	243	183	328	190	183
Porseleinhoen											1
Putter	44	24	25	11	20	18	62	33	19	19	37

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Raddes Boszanger								1			
Ransuil	1	1		2	1		1				
Rietgors	84	33	111	36	40	29	52	22	14	18	15
Rietzanger	25	11	7	10	15	7	9	10	18	30	11
Ringmus			1								
Roek									1		
Roerdomp											
Roodborst	425	450	622	879	256	382	641	886	394	515	457
Roodborsttapuit			2	2	2	3	1		4		
Roodmus									1		
Siberische Boompieper			1								
Siberische Braamsluiper				1		1				2	1
Siberische Tjiftjaf		5		5	3	1	1	3	2	1	1
Sijs	255	245	446	173	95	78	974	294	251	776	277
Snor							1				
Sperwer	9	6	6	8	2	4	10	5	2	4	4
Sperwergrasmus		1				2			1		1
Spotvogel	38	89	30	34	29	43	45	47	37	42	34
Spreeuw	3	2	3	11	12	3	1	4	12	2	5
Sprinkhaanzanger	5	5	4	4	7	7	4	6	1	6	2
Staartmees	50	69	153	37	70	51	81	49	32	73	88
Staartmees ssp <i>caudatus</i> (Witkopstaartmees)						60	12				
Stadsduif								1			
Struikrietzanger									1		
Taigaboomkruiper			3	3	1		1			1	2
Tapuit			2	6	2	1	1	1	3		
Tapuit ssp <i>leucorrhoea</i> (Groenlandse Tapuit)							1				
Tjiftjaf	258	464	427	925	258	232	432	476	391	419	407
Tjiftjaf ssp <i>abietinus</i>											
Torenavalk	1	1									
Tuinfluter	63	116	60	68	47	55	52	96	71	65	81
Turkse Tortel				1							
Velduil											
Vink	404	337	216	174	154	407	326	278	220	387	162
Vuurgoudhaan	12	26	39	31	20	24	49	33	25	35	23
Waterhoen	2		3		2	3	1	13	2	10	6
Waterral	357	844	316	233	320	282	215	360	409	857	616
Watersnip	1	1					1			4	8
Wielewaal											
Wilde Eend											
Winterkoning	97	145	143	170	86	141	147	138	104	210	116
Wintertaling		1				1					
Witgat		1	4	4	1			1			
Witstuitbarmsijs					1				1		
Witte Kwikstaart	1		1	4	2	2	2	1	9	3	11
Zanglijster	164	201	258	250	212	203	324	305	233	246	167

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zilvermeeuw											
Zwarte Kraai		1	1	1							
Zwarte Mees			12	11		1		1			
Zwarte Roodstaart	1	1	4	1	1	2		2	2	2	3
Zwartkop	355	851	429	766	407	631	430	757	400	707	815
totaal	4752	6204	6317	6592	4613	4693	7572	7453	6.082	7.008	6.630
aantal (s)sp	65	68	72	68	70	73	78	75	73	68	71

Voor een totaaloverzicht van de vangsten van VRS Schiermonnikoog in het Glop van 1991 tot en met 2023, zie <http://www.vogelringschier.nl/soorten.html>.

Voorstel voor het plaatsen van een Motus antenne op/nabij het ringstation ten behoeve van onderzoek naar vogeltrek

'Motus' is een wereldwijd netwerk van ontvangststations waarmee trekvogels (en vleermuizen) gevolgd kunnen worden ([Motus Wildlife Tracking System](#)). De vogels zelf worden met minuscule radiozenders uitgerust, waarvan de signalen door de ontvangststations worden opgepikt. Met dit systeem kunnen ook de allerkleinste soorten trekvogels gevolgd worden. Het Motus netwerk begint in West Europa een vlucht te nemen. Op de Waddeneilanden staan ontvangststations op Texel, Vlieland en Terschelling. Een ontvangststation op Schiermonnikoog ontbreekt vooralsnog. Daar waar geen ontvangststation staat kunnen ook geen signalen van passerende vogels opgevangen worden. Om deze leemte te vullen stellen we voor om een ontvangststation op Schiermonnikoog te plaatsen.

Naast het oppikken van signalen van elders gezenderde vogels willen we op Schiermonnikoog ook zelf vogels gaan zenderen, zodat we kunnen volgen waar deze naar toe trekken. Deze waarnemingen zouden dan complementair aan het ringen van vogels zelf zijn. Het zou het ringstation ook in staat stellen mee te werken aan internationale samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld aan het consortium dat de trekbanen van de Bladkoning in kaart brengt (Dufour *et al.* 2022 Movement Ecology).

Voorbeeld van een track van een Roodborst zoals bepaald door middel van het Motus systeem. Dit individu is mogelijk ook Schiermonnikoog gepasseert.

Belangrijker nog is dat een Motus systeem op het eiland ons in staat zou stellen onderzoek naar de stopover functie van het Groene Glop te doen. Een bijzonderheid van het Groene Glop ten opzichte van andere ringstations is dat de vogels niet alleen Groene Glop passeren, maar een deel hier ook een tussenstop (stopover) maakt om energiereserves aan te vullen (Klarenberg & Winkelman 1997 Doctoraalverslag VU). Duur van dit soort tussenstops, en wanneer vogels besluiten weer te vertrekken, is tot nu toe moeilijk te bestuderen geweest. Door vogels op het Groene Glop met radiozenders uit te rusten zouden we de unieke studie van Klarenberg en Winkelman een modern vervolg kunnen geven. De ringers van het VRS zijn kundig en gemachtigd dit soort onderzoek te doen.

Motus ontvangststation op een kale heuvel geplaatst. De mast heeft 3 directionele antennes (type 'oude televisieantenne').

Idealiter zou het Motus ontvangststation zo dicht mogelijk bij het Groene Glop komen te staan, met name ook om het onderzoek naar de tussenstops mogelijk te maken. Bijvoorbeeld direct naast het veldstation van de VU zou een ideale locatie zijn. Om daarnaast vogels op te kunnen pikken die elders zijn gezenderd is het wenselijk de antenne dan zo hoog mogelijk te plaatsen, in ieder geval tot net boven de boomkruin. In een directe lijn van zicht heeft het station een bereik van minimaal 10 – 15 km.